

"Я свідчу! Я говорю!" - це дорівнює: "Я не можу мовчати". Частина 3

Елла Ситник

Третє заняття з циклу бесід з учнями навколо документального фільму "Бабин Яр у пошуках пам'яті" та за матеріалами віртуальної виставки "Бабин Яр: пам'ять на тлі історії". В ході цього заняття учні стають творцями меморіальної експозиції, беручи на себе відповідальність за збереження та передавання пам'яті.

Мета:

поглибити розуміння учнями того, що пам'ятники, презентуючи минуле, впливають на історичне та культурне майбутнє суспільства.

Очікувані результати:

після цього заняття учні зможуть:

- пояснити, коли та для чого з'являється потреба створити меморіал;
- побачити, як символи та художні й просторові рішення можуть розповідати про людський вимір історії;
- обговорити, чому різні люди по-різному ставляться до пам'ятників та меморіалів;
- демонструвати навички індивідуальної пошукової роботи, а також уміння спілкуватися у групах, спираючись на власні аргументи.

Тривалість: 90 хвилин.

Формат: заняття.

Необхідні матеріали:

мультимедійне обладнання, доступ до інтернету, доступ до віртуальної виставки "Бабин Яр: пам'ять на тлі історії", ватман, маркери, дошка та крейда.

План заходу

Крок 1. Вступне запитання

Обговоріть з учнями зміст **ключового запитання**: "Яким має бути сучасний меморіал у Бабиному Яру, які цінності він мав би транслювати?".

Крок 2. Робота у групах

Об'єднайте клас у чотири групи. Дайте кожній групі завдання попрацювати з однією карткою (додаток 1) на вибір і, "мандруючи" віртуальною виставкою, підібрати декілька (шість-вісім) експонатів, щоб якомога точніше проілюструвати зміст картки. Перед тим виділіть трохи часу, щоб учні мали можливість обговорити зміст тексту в картці у групі.

Крок 3. Створення міні-експозицій

Запропонуйте учням з обраних експонатів сформувані "міні-експозицію" і придумати для неї найвлучнішу назву.

Крок 4. Екскурсія

Кожна з чотирьох груп проводить міні-екскурсію для всіх присутніх у класі. Завершуючи презентацію, група має назвати найважливішу, на її думку, причину, чому територія Бабиного Яру – Дорогожицького некрополя та інші подібні місця заслуговують на особливе ставлення.

Крок 5. Обговорення результатів роботи

Організуйте обговорення побаченого та почутого.

Запитання для учнів:

- Яка з презентацій була найбільш вдалою? Чому?
- За яким принципом відбирали експонати?
- Що можна було б зробити інакше?
- Чи можна говорити про те, що Бабин Яр є символом зруйнованих цінностей?
- Чому вважають, що історії, подібні до історії Бабиного Яру, руйнують довіру до світу?

Крок 6. Продовження обговорення

Продовжіть обговорення, щоб знайти відповідь на ключове запитання.

Ознайомте учнів з уривком:

...щоб свідчити мушу вціліти не вижити ні вціліти це інше ніж вижити голосу ради бо вижити в цій перепроклятій богом війні подібно до зради і вдруге до смертної зради. (Маріанна Кіяновська. Бабин Яр. Голосами)

Запитання для учнів:

- Що, на вашу думку, важче: "вижити" чи "вціліти"?
- Якщо "вціліти (як особа та особистість) – це інше, ніж (просто) вижити", то чи можна говорити про місію тих, хто вцілів, та їхніх нащадків? В чому може полягати ця місія?
- Продовжіть речення: "Історія Бабиного Яру – це..." (про що? про кого? з якого часу? до якої пори?).

Крок 7. Перегляд відео та подальше обговорення

Запропонуйте учням висловитись щодо принципів облаштування Бабиного Яру як багатомірного символу історії України. Збирання ідей розпочніть із перегляду відео "Бабин Яр сьогодні" (додаток 2).

Під час перегляду з олівцем у руках учні мають почути і зафіксувати всі пропозиції, що прозвучать з екрана. Виділіть трохи часу після перегляду, щоб учні могли обдумати побачене та додати власні пропозиції.

Один, найзначущий, на думку учня/учениці принцип, він/вона записує маркером на листку А-4 і прикріплює до дошки або стіни.

Протягом 30 секунд – 1 хвилини всі учасники мовчки розглядають прикріплені записи. Після того можна переходити до рефлексії у формі есе.

Крок 8. Підсумкова рефлексія

Проведіть підсумкову рефлексію у формі написання есе на тему: "Про які загальнолюдські цінності має нагадувати Меморіальний парк у Бабиному Яру, коли завершиться його створення?".

КАРТКИ ДЛЯ ГРУПОВОЇ РОБОТИ

Посилання на файл:

[dodatok-1-kartky-dlya-roboty.pdf](#)

* Текст файлу знаходиться після додатків.

(Джерело: Джерела вказані у тексті)

ВІДЕО "БАБИН ЯР СЬОГОДНІ"

Посилання на відео:

<https://www.youtube.com/watch?v=Y9L3YgtjnxQ>

(Джерело: Віртуальна виставка "Бабин Яр: пам'ять на тлі історії")

КАРТКИ ДЛЯ ГРУПОВОЇ РОБОТИ

Картка А

...у Києві сталося щось не з жидами а з часом / у часі не стало майбутнього в часі... *(Маріанна Кіяновська. Бабин Яр. Голосами)*

Картка Б

Бабин Яр був злочином фашизму. Але наше багаторічне замовчування чужого злочину стало злочином власним. Замовчування – це теж вбивство, убивство пам'яті. *(Євген Євтушенко)*

Картка В

А після Бабиного Яру як жити і творити? ...Можна, звісно, зробити вигляд, що все це було давно і до нас, теперішніх, не має безпосереднього стосунку, але ж сама можливість трагедій такого масштабу засвідчує існування якихось дуже небезпечних для людини модерної доби соціально-психологічних механізмів усередині цієї самої людини. *(Надія Степула. Бабин Яр – відлуння в просторі культури і мистецтва. <https://www.radiosvoboda.org/a/952102.html>)*

Картка Г

Кожен воліє бачити лише власні травми, власний біль, часто відмовляючи іншому в праві на страждання. Так було під час Другої світової, так є під час російсько-української війни в Донбасі. *(Ія Ківа. Плач Рахилі. <https://zbruc.eu/node/68821>)*